

1 Inleiding

De grote lijnen voor het beleid van de Taalunie voor de komende periode zijn uitgezet in het Meerjarenbeleidsplan 1993-1997. Daarmee worden de contouren aangegeven waarbinnen het werk van de Taalunie zich beweegt. De concrete invulling vindt plaats in jaarlijkse actieplannen, die de flexibiliteit bieden om rekening te houden met de voortdurend veranderende werkelijkheid.

De voornaamste ontwikkelingen waarmee de Taalunie op dit moment te maken heeft zijn:

- een duidelijke en gezamenlijke standpuntbepaling van de verdragspartners rond de positie van het Nederlands in de Europese Unie;
- een toegenomen culturele bewustwording en daarmee samenhangend een groeiende behoefte om de taal en cultuur van Nederland en Vlaanderen uit te dragen;
- meer aandacht voor de kwaliteit van de neerlandistiek in het buitenland en voor de wijze waarop de Taalunie die dient te ondersteunen;
- snelle veranderingen van de informatietechnologie en de multi-media, die dwingen tot bezinning op de wijze van betrokkenheid bij de ontwikkeling van taalproducten in de ruime zin van het woord;
- een verscherpt bewustzijn van het belang van het Nederlands in het onderwijs, als vak en als instructietaal.

Uit deze ontwikkelingen vloeien voor het Actieplan 1996 de volgende hoofdlijnen voort:

- 1 De Taalunie streeft systematische contacten na met instellingen en organisaties in andere landen van de Europese Unie die zich bezighouden met taalbeleid.
- 2 De conferentie van juni 1995 over het talenregime in de instellingen van de Europese Unie krijgt een vervolg in de vorm van een internationale conferentie die het talenbeleid in Europa in een bredere context (onderwijs, cultuur, vertalingen) behandelt.
- 3 Taalgebonden culturele activiteiten van docentschappen Nederlands buiten het taalgebied worden breder ondersteund. Dit gebeurt waar mogelijk en wenselijk in samenwerking met bestaande culturele instituten ter plaatse. Het nieuwe Nederlands-Vlaamse Cultureel Verdrag biedt hiervoor goede mogelijkheden.
- 4 Om de kwaliteit van de literaire vertalingen uit het Nederlandse taalgebied te stimuleren wordt een zomercursus literair vertalen opgezet die samen met de Katholieke Vlaamse Hogeschool in Antwerpen en de Vakgroep Vertaalwetenschap van de Universiteit van Amsterdam wordt georganiseerd. Daarnaast wordt steun geboden voor het invoeren van een onderdeel literair vertalen binnen één van de hoofdvakstudies in het Duitse, het Engelse en het Franse taalgebied. Dit gebeurt in samenwerking met het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap en het Literair Productiefonds.
- 5 Een begin wordt gemaakt met de invoering van een nieuwe subsidie-systeem voor de neerlandistiek buiten het taalgebied. Hierdoor wordt het mogelijk:

- betere kwaliteitscriteria te hanteren bij de toekenning van jaarlijkse basissubsidies;
  - een gedegen keuze te maken voor de ondersteuning van universitaire zwaartepunten. Ook het creëren van (meer) mogelijkheden voor bij- en nascholing voor docenten neerlandistiek die al lang in het buitenland verblijven zou onderdeel moeten uitmaken van die ondersteuning;
  - genoeg flexibiliteit te behouden voor het aanmoedigen van initiatieven die nog in een pril stadium verkeren en met enige financiële steun tot bloei kunnen komen.
- 6 Voor het onderwijs Nederlands als Vreemde Taal wordt nagegaan of er reële behoeften bestaan aan leermethoden en lesmateriaal waarin de markt niet voorziet. Zo nodig zal de Taalunie de totstandkoming van zulk materiaal of zulke methoden bevorderen.
  - 7 De Taalunie heeft tot taak om een samenhangend beleid te ontwikkelen ten aanzien van infrastructurele voorzieningen die een gezamenlijke Nederlands-Vlaamse taalpolitiek mogelijk maken. Een dergelijk beleid betreft:
    - de versterking van de positie van het Nederlands in de taal- en spraaktechnologie, ook in Europees verband;
    - het scheppen van de randvoorwaarden om kwalitatief goede basisvoorzieningen te ontwikkelen, zoals woordenboeken (ook technische en terminologische) en een standaardgrammatica.
  - 8 De Taalunie stimuleert daarom systematische Nederlands-Vlaamse samenwerking tussen universiteiten, wetenschap en industrie ten aanzien van nieuwe technologie en nieuwe media die van invloed zijn op taal en letteren.
  - 9 Voor zover kwalitatief goede basisproducten niet via de markt tot stand (kunnen) komen, heeft de Taalunie tot taak zich daarvoor in te spannen. Daarbij moet de scheiding van taken en verantwoordelijkheden tussen overheid en (uitgevers)markt helder zijn. De wijze waarop de Taalunie betrokken is bij de ontwikkeling van taal- en onderwijsproducten zal daarom nader worden gedefinieerd.
  - 10 Het Platform Onderwijs Nederlands zal de deskundigheid op het gebied van effectief gebruik van het Nederlands als middel voor informatie-overdracht in het onderwijs centraliseren en bevorderen.
  - 11 Daarnaast blijft een punt van aandacht het ontwikkelen van effectieve didactieken voor het onderwijs Nederlands, waarbij een brug wordt geslagen tussen het onderwijs Nederlands als moedertaal en als tweede taal. Voor concrete activiteiten vormt de samenwerking binnen de GENT-akkoorden een voor de hand liggend kader.
  - 12 Over het gebruik van andere instructietalen dan het Nederlands in het hoger en voortgezet onderwijs wordt een gestructureerd debat nagestreefd. Aan de hand van onderzoeksgegevens en gefundeerde argumenten zullen de voor- en nadelen van deze ontwikkeling in beschouwing worden genomen.

Deze hoofdlijnen voor 1996 zijn tot stand gekomen in nauw overleg met de betrokken departementen in Nederland en Vlaanderen, en in samenspraak met de Interparlementaire Commissie en de Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren. In het Actieplan 1996 zijn de hoofdlijnen verder uitgewerkt.

De begroting 1996 is opgenomen als bijlage bij het actieplan. In de tekst van het actieplan zijn slechts de grote posten opgenomen. Voor een meer gedetailleerde invulling en een uitgebreide toelichting bij de begroting wordt verwezen naar de bijlage. Om een vergelijking mogelijk te maken zijn de begrotingsposten 1995 aangepast aan de indeling van de begroting 1996.

2 *Beleid buiten het Nederlandse taalgebied*

2.1 **Onderwijs** (f 3.876.000/Bfr 71.124.000)

Algemeen

De belangstelling voor het Nederlands in het buitenland neemt toe. Het aantal studenten dat buiten het Nederlandse taalgebied onderwijs Nederlands volgt, stijgt nog steeds. Het gaat dan om zowel Nederlands als volwaardig hoofdvak als cursussen Nederlands met de status van bijvak of keuzevak. Ruim 250 universiteiten in 44 landen bieden inmiddels Nederlands aan. Tezamen vormen zij een netwerk dat een duurzame infrastructuur kan bieden voor de bevordering van de taal en cultuur van Nederland en Vlaanderen in het buitenland.

Niet-universitair onderwijs Nederlands wordt vooral gegeven in Wallonië, de Franse regio Nord/Pas-de-Calais en het grensgebied met Duitsland. De grensoverschrijdende contacten op het gebied van onderwijs en arbeidsmarkt vormen hier een belangrijke stimulans voor de toenemende belangstelling.

Voor de bijzondere taalsituatie van een aantal landen en gebieden is specifiek beleid ontwikkeld dat direct aansluit op de landelijke of regionale situatie. Met dit beleid wil de Taalunie het onderwijs Nederlands in de betrokken landen en gebieden een extra stimulans geven. In een aantal gevallen zijn deze additionele inspanningen tijdelijk van aard.

Een aparte plaats nemen de Nederlandse Antillen, Aruba en Suriname in. Als gevolg van de historische en de taalpolitieke banden met het Nederlandse taalgebied wijken de wensen en behoeften van de betrokken landen af van die in de overige gebieden. In deze regio gaat het dan om het onderwijs Nederlands op alle niveaus, van basis- tot universitair onderwijs.

Een universitair netwerk met zwaartepunten

In bijna alle landen staat het hoger onderwijs onder druk als gevolg van herstructureringsoperaties en bezuinigingen. In die context moet worden ingespeeld op de groeiende belangstelling voor het Nederlands in het buitenland. Dat vereist een zorgvuldige afweging van mogelijkheden en middelen. Voorop staat dat de Taalunie voorrang wil geven aan de verdere professionalisering van de neerlandistiek. Goed gekwalificeerde neerlandici en goed geoutilleerde docentschappen Nederlands in het buitenland waarborgen de kwaliteit van de neerlandistiek in het buitenland. Daarom zal de Taalunie investeren, ook in financiële zin, in het vervullen van de randvoorwaarden voor een kwaliteitsverhoging van het onderwijs Nederlands.

Tegen deze achtergrond is mede op advies van de Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren een nieuwe subsidiesystematiek voor de universitaire neerlandistiek uitgewerkt. Deze systematiek maakt het

mogelijk om:

- betere kwaliteitscriteria te hanteren bij de toekenning van jaarlijkse basissubsidies;
- een gedegen keuze te maken voor de ondersteuning van zwaartepunten. Ook het creëren van (meer) mogelijkheden voor bij- en nascholing voor docenten neerlandistiek die al lang in het buitenland verblijven, zouden onderdeel moeten uitmaken van die ondersteuning;
- genoeg flexibiliteit te behouden voor het aanmoedigen van initiatieven die nog in een pril stadium verkeren en met enige financiële steun tot bloei kunnen komen.

Voortaan onderscheidt de Taalunie vier subsidiestromen:

- een vaste subsidie aan geaccrediteerde neerlandici in het buitenland;
- tijdelijke noodhulp voor de bescherming van bedreigde voorzieningen;
- een startsubsidie voor de aanloopperiode van een nieuwe voorziening;
- extra steun voor centra met een regionale functie en/of een grote culturele uitstraling.

Het is de bedoeling dat een aantal docentschappen de mogelijkheid krijgt uit te groeien tot 'zwaartepunten' in het netwerk van de universitaire neerlandistiek. Voorop staat dat deze docentschappen een centrumfunctie vervullen bij het uitvoeren van hun primaire universitaire taken, te weten het verzorgen van wetenschappelijk onderzoek en onderwijs. In de praktijk hebben juist deze centra vaak ook een grote culturele uitstraling. Idealiter combineert een zwaartepunt beide functies, maar dat is niet strikt noodzakelijk. De verdere invulling van dit zwaartepuntenbeleid zal ook tijdens de jaarlijkse Algemene Conferentie aan de orde komen (zie 2.3).

Gezien de historisch gegroeide situatie zal een vrij lange overgangperiode nodig zijn. In die periode - te denken valt aan vijf jaar - worden de bestaande subsidies geïkt aan de nieuwe systematiek. Vervolgens wordt op grond van een normatieve herwaardering een voorstel voor geleidelijke reallocatie opgesteld. In 1996 wordt een eerste begin gemaakt met de invoering van de nieuwe subsidieregeling in nauw overleg met de docentschappen. Het vormt een speerpunt van het beleid voor de komende periode.

Cursussen voor studenten en docenten

De toenemende belangstelling voor het Nederlands is ook zichtbaar in de stijging van het aantal aanmeldingen voor de zomercursussen in het Nederlandse taalgebied. De Taalunie speelt dan ook in op deze behoefte. In 1996 vindt voor de derde keer onder verantwoordelijkheid van de Taalunie de Zomercursus voor Nederlandse Taal en Cultuur plaats. Deze cursus is bestemd voor enigszins gevorderde studenten Nederlands. De praktische organisatie ervan berust ook dit jaar bij de Internationale Vereniging voor Neerlandistiek.

De vraag overtreft echter het aanbod. Daarom is de capaciteit van de zomercursus vergroot. Voorts onderzoekt de Taalunie samen met de organisatoren van vergelijkbare zomercursussen de mogelijkheden om de beschikbare capaciteit van alle cursussen optimaal te benutten. Ook zal een gezamenlijke voorlichtingsactie worden opgezet.

Van docenten Nederlands in het buitenland wordt veel verwacht. Zij moeten zowel generalist als specialist zijn op het gebied van de Nederlandse taal en cultuur. Daarnaast moeten zij didactisch onderlegd zijn en wordt er van hen verwacht dat zij aandacht besteden aan het hele Nederlandse taalgebied. Een specifieke opleiding voor het doceren van Nederlands als vreemde taal bestaat niet. Veel docenten in het bui-

tenland hebben dan ook grote behoefte om zich verder te bekwamen. Om enigszins aan die behoefte aan nascholing tegemoet te komen organiseert de Taalunie voor de derde keer het Seminarium Nederlandse Taal en Cultuur in Amsterdam. Dit seminarium is bestemd voor beginnende docenten (niet-moedertaalsprekers) Nederlands. De deelnemers kunnen tijdens de cursus hun taalvaardigheid vervolmaken. Speciale aandacht gaat uit naar de didactiek van het Nederlands als vreemde taal. Daarnaast besteedt het culturele onderdeel van het programma aandacht aan aspecten van de Nederlandse en Vlaamse samenleving.

Verder subsidieert de Taalunie nascholingscursussen voor docenten Nederlands uit het voortgezet onderwijs, onder meer in het Duitse grensgebied en de regio Nord/Pas-de-Calais in Frankrijk. Ook wordt een trainingscursus voor studenten Engels gefinancierd die in het kader van een uitwisselingsprogramma gedurende een jaar hun studie voortzetten in Groot-Brittannië en Ierland, en daar als taalassistenten worden ingezet bij het onderwijs Nederlands.

Platforms

Voor docenten Nederlands in het buitenland is regelmatig contact met collega's onontbeerlijk. Velen zijn dan ook aangesloten bij verenigingen die de belangen behartigen van de aangesloten leden in het land zelf of in Nederland en Vlaanderen. Tevens voorzien zij in de behoefte van hun leden om te komen tot uitwisseling van wetenschappelijke kennis en pedagogisch-didactische ervaringen. Voor de Taalunie fungeren deze verenigingen tevens als gesprekspartners die het veld vertegenwoordigen. De belangrijkste daarvan is de Internationale Vereniging voor Neerlandistiek, waarmee de Taalunie op veel terreinen nauw samenwerkt. Voorts worden activiteiten gesubsidieerd van de American Association for Netherlandic Studies, de Canadian Association for the Advancement of Netherlandic Studies, de Fachvereinigung Niederländisch, de Engelse Association for Low Countries Studies, de Association Française d'Etudes Néerlandaises en het Komitee voor Frans-Vlaanderen.

Informatievoorziening

De Taalunie ondersteunt verder diverse initiatieven ter verspreiding van informatie over het Nederlandse taalgebied en haar cultuur. Zo verschijnt vier maal per jaar de Bibliografische attenderingslijst. Via deze uitgave kunnen de docenten neerlandistiek in het buitenland op de hoogte blijven van wetenschappelijke literatuur en van boeken over actuele onderwerpen. Voorts subsidieert de Taalunie de Culturele knipselmap die door het Cultureel Documentatiecentrum van de Universiteit van Gent wordt verspreid onder de docenten Nederlands aan buitenlandse universiteiten. In samenwerking met de Internationale Vereniging voor Neerlandistiek wordt in 1996 de aangepaste Lijst van docenten in de neerlandistiek aan extramurale universiteiten en ledenlijst IVN uitgegeven. Deze lijst verschijnt eens in de twee jaren.

De Taalunie wil ook het Nederlands als cultuurtaal bevorderen door congressen en andere manifestaties mogelijk te maken die het Nederlands en de cultuur uit het taalgebied als onderwerp hebben.

De Internationale Vereniging voor Neerlandistiek ontvangt een aanzienlijke subsidie voor de organisatie van het driejaarlijkse Colloquium Neerlandicum. Tijdens deze bijeenkomsten komen de Nederlandse taal, letteren en cultuurgeschiedenis in de ruimste zin aan bod. De colloquia richten zich op universitaire docenten Nederlands uit het buitenland en hun collega's in Nederland en Vlaanderen.

Regelmatig worden ook in het buitenland docentenbijeenkomsten georganiseerd. De Taalunie verleent doorgaans een financiële en soms een inhoudelijke bijdrage aan deze landelijke of regionale ontmoetingen voor zowel universitaire als niet-universitaire docenten.

Certificaat Nederlands als Vreemde Taal

Reeds tien jaar is de Taalunie verantwoordelijk voor het Certificaat Nederlands als Vreemde Taal. De organisatie en uitvoering ervan berust van oudsher bij de Universit  Catholique van Louvain-la-Neuve. In vrijwel alle landen waar Nederlands wordt onderwezen, kunnen studenten de examens voor dit certificaat afleggen. De examens zijn gespreid over drie niveaus: elementaire kennis, basiskennis en uitgebreide kennis. Op elk niveau worden de vier vaardigheden (lezen, schrijven, luisteren en spreken) getoetst. Jaarlijks nemen meer dan vierduizend studenten over de hele wereld aan deze examens deel.

Het onderzoek naar de culturele component 'kennis van land en volk' in het certificaat is inmiddels afgerond. Vervolgens zal worden nagegaan of er aparte toetsen dienen te worden ontwikkeld. Tevens wordt bekeken of het materiaal dat ontwikkeld is voor het Nederlands als tweede taal hierbij van dienst kan zijn. De eventuele uitvoering van deze projecten zal plaatsvinden in 1996.

Leermethoden en lesmateriaal

Het aanbod van taalmethoden voor Nederlands als eerste en als tweede taal is vrij uitgebreid. Een goede methode voor het onderwijs Nederlands als vreemde taal bestaat vooralsnog niet. De Taalunie zal daarom nagaan of er reële behoeften bestaan aan leermethoden en aangepast lesmateriaal waarin de markt niet voorziet.

Als onderdeel van het onderzoek naar de culturele component van het Certificaat Nederlands als Vreemde Taal werd in 1995 door middel van een enquête bekeken hoe de docenten de 'kennis van land en volk' in hun cursussen verwerken. De docenten is ook gevraagd naar de behoefte aan aangepast cursusmateriaal. In de marge van dit onderzoek is een inventaris gemaakt van reeds bestaand materiaal. Aan de hand van de uitkomsten van dit onderzoek zal de Taalunie in 1996 beoordelen of zij het ontwikkelen van nieuw cultureel onderwijsmateriaal voor deze doelgroep moet initiëren. Bijkomend onderzoek moet een indicatie geven van de onderwerpen die daarin aan bod dienen te komen. De Taalunie zal zorgvuldig overwegen of voor het ontwikkelen van deze culturele onderwijsmaterialen samenwerking zal worden gezocht met commerciële uitgeverij.

Europese Unie

Het onderwijs Nederlands in de lidstaten van de Europese Unie is voor de Taalunie een prioritair aandachtspunt. De Taalunie streeft naar minimaal  n universitair hoofdvak Nederlands in elk van de lidstaten op basis van wederkerigheid. Van de lidstaten wordt verwacht, dat zij zelf verantwoordelijkheid dragen, ook in financiële zin, voor het onderwijs Nederlands in de betrokken landen. Op dezelfde wijze financieren Nederland en Vlaanderen immers de universitaire studies van de talen uit de Europese Unie in eigen land.

Zeker in de buurlanden moet de neerlandistiek worden ingebed in een bredere zichtbaarheid van de taal en de cultuur van Nederland en Vlaanderen. Naast culturele activiteiten speelt daarbij ook het niet-universitair onderwijs Nederlands een rol.

Daarnaast is het voor de bredere bekendheid van het Nederlands belangrijk om deel te nemen aan talenbeurzen in landen van de Europese Unie. Vanwege beperkingen van budgettaire en praktische aard is ervoor gekozen om in 1996 met een stand aanwezig te zijn op drie talenbeurzen.

Verenigde Staten

Gezien de specifieke situatie van de neerlandistiek in de Verenigde

Staten gaat de Taalunie in 1996 na hoe zij het onderwijs Nederlands aldaar effectief kan ondersteunen. Vreemde-talenstudies nemen in het universitair onderwijs in de Verenigde Staten een tamelijk ondergeschikte positie in. Om het Nederlands daarbinnen niet volstrekt onzichtbaar te laten worden, moet versnippering worden voorkomen. Mede op basis van een werkbezoek aan een aantal universiteiten en overleg met een aantal betrokkenen zal het beleid voor de Verenigde Staten nader worden uitgewerkt.

Midden- en Oost-Europa

Sinds 1993 is een extra budget beschikbaar om in te spelen op de belangstelling voor het Nederlands in Hongarije, de Tsjechische Republiek, Slowakije, Polen en Rusland. Deze aanvullende middelen zijn bedoeld om de vakgroepen waar het Nederlands als hoofdvak wordt gegeven te versterken. Naast de traditionele filologie worden binnen de studie Nederlands de kennis van de cultuur van de lage Landen en de toegepaste taalkunde bevorderd. Ook stimuleert de Taalunie deze vakgroepen om dienstverlenend en coördinerend op te treden voor de andere universiteiten in de regio.

Om dit beleid te kunnen uitvoeren was het noodzakelijk om deze universitaire centra te voorzien van een aantal materiële basisvoorzieningen zoals bibliotheekuitrusting en technische apparatuur. Nu die inrichting grotendeels is gebeurd, richt het beleid zich meer op een aantal inhoudelijke voorzieningen.

De vijf landen waarop het extra stimuleringsbeleid zich richt, verschillen in politiek - en economisch/sociaal opzicht onderling zeer. Deze verschillen hebben vanzelfsprekend ook invloed op de positie van de neerlandistiek aldaar. Op de afzonderlijke nationale en regionale situaties in deze landen wordt ingespeeld met specifiek beleid.

Deze differentiatie neemt niet weg dat er een aantal gemeenschappelijke belangen is:

- Voor de ontwikkeling van de neerlandistiek in Midden- en Oost-Europa is het essentieel dat er academische centra zijn voor onderwijs, onderzoek en dienstverlening. Deze universiteiten kunnen rekenen op financiële steun van de Taalunie;
- Structurele samenwerking is nodig om het rendement van de docentschappen te waarborgen. Daartoe hebben de docenten neerlandistiek uit de regio een vereniging opgericht. Een aantal activiteiten van deze vereniging zal de Taalunie steunen;
- Een goede lesmethode Nederlands ontbreekt voorsnog in elk van de genoemde landen. In 1996 zal worden nagegaan hoe aangepaste lesmethoden kunnen worden ontwikkeld.

Indonesië

De overdracht van de neerlandistiek in Indonesië door het Nederlandse ministerie van Onderwijs is inmiddels voltooid. Vanaf 1992 werden overgedragen de studiebeurzen, de subsidies voor bibliotheken, subsidies voor diverse activiteiten en de financiële middelen ter ondersteuning van de Seksi Belanda van de Universitas Indonesia door twee moedertaalsprekers. Per 1 januari 1996 zullen ook de bevoegdheden voor de activiteiten van het Erasmus Taalcentrum in Jakarta zijn overgedragen.

De neerlandistiek in Indonesië heeft traditioneel een nogal Nederlands karakter. De Taalunie zal bij haar beleid nadrukkelijk Vlaanderen betrekken en ervoor zorg dragen dat alle activiteiten in een Nederlands-Vlaams kader plaatsvinden. De voornaamste elementen van dit beleid zijn:

- het Nederlands als bronnentaal, vooral in het hoger onderwijs;
- het vertalen op academisch niveau;
- het verbeteren van de actieve taalbeheersing.

Inmiddels is in opdracht van de Taalunie een academisch adviseur werkzaam in Jakarta die samen met het Erasmus Taalcentrum een belangrijke rol vervult bij het realiseren van het beleid. Gezien de gezamenlijke belangen werken de academisch adviseur en het Erasmus Taalcentrum zeer nauw samen.

De academisch adviseur heeft onder meer tot taak om de Seksi Belanda van de Universitas Indonesia te steunen. Hij is ook verantwoordelijk voor een regeling voor gastdocenten waardoor voortdurend andere specialisaties aan bod kunnen komen. Daarnaast adviseert hij over de universitaire neerlandistiek buiten Jakarta.

Het Erasmus Taalcentrum verzorgt taalcursussen voor talloze Indonesiërs en coördineert de niet-universitaire neerlandistiek in Indonesië.

Daarnaast organiseert het Taalcentrum op verzoek van de Seksi Belanda van de Universitas Indonesia intensieve cursussen taalverwerving voor universitaire docenten en studenten.

De rol en de studie van het Nederlands als bronnentaal in Indonesië zullen het onderwerp zijn van de eerstvolgende deelbijeenkomst van het colloquium 'Nederlands in de wereld'. Voor de inhoudelijke invulling en de organisatie ter plekke zal de Taalunie een beroep doen op haar academisch adviseur en het Erasmus Taalcentrum.

Zuid-Afrika

Na de eerste democratische verkiezingen in Zuid-Afrika heeft de Taalunie voor een periode van drie jaar (1995- 1997) een beleid vastgesteld dat gezien moet worden als een inhaalslag. Voor de uitvoering van dit beleid zijn extra middelen beschikbaar gesteld.

Het Taaluniebeleid gaat uit van de verschillende functies die het Nederlands in Zuid-Afrika vervult:

- het Nederlands is vanuit wetenschappelijk oogpunt gezien een onmisbaar onderdeel voor de studie Afrikaans;
- het Nederlands speelt als bronnentaal een cruciale rol voor studierichtingen als geschiedenis en rechten. Het Nederlands is immers tot 1925 officiële bestuurstaal van Zuid-Afrika geweest;
- een cursus Nederlandse taalverwerving biedt ook voor studenten uit andere studierichtingen de mogelijkheid om een deel van hun studie in Nederland en/of Vlaanderen te volgen.

Samenwerking tussen de verschillende docentschappen Nederlands is onontbeerlijk. De Suider Afrikaanse Vereniging vir Neerlandistiek (SAVN) komt als koepelorganisatie van alle neerlandici in Zuid-Afrika tegemoet aan die behoefte. De SAVN fungeert als intermediair tussen de docentschappen, treedt als vertegenwoordiger op naar de overheden in Zuid-Afrika en is gesprekspartner voor de Taalunie. Aan verschillende activiteiten van de SAVN verleent de Taalunie een financiële bijdrage. Voorts worden de initiatieven van twee 'kennisnetwerken' gesteund, één in het noorden en één in het zuiden. Binnen deze netwerken werken verschillende instellingen samen.

De Taalunie ondersteunt niet alleen de universitaire infrastructuur in Zuid-Afrika; zij heeft ook speciale aandacht voor de kwaliteit van het onderwijs Nederlands. Nascholing voor docenten wordt aangeboden op het gebied van moderne letterkunde en taalbeheersing. Deze cursussen worden gegeven zowel in Zuid-Afrika zelf als in Nederland en Vlaanderen. Aan studenten wordt de mogelijkheid geboden om voor een semester universitaire cursussen Nederlands te volgen in het taalgebied. Hiervoor komen vooral studenten van minder bevoorrechte universiteiten in aanmerking.

Nederlandse Antillen en Aruba

Mede op basis van een werkbezoek is in 1995 een 'Raamwerk voor

samenwerking' tot stand gekomen tussen de Taalunie en de Nederlandse Antillen en Aruba. In dit beleidsplan zijn de volgende terreinen voor samenwerking opgenomen:

- ondersteuning van het onderwijs Nederlands in een meertalige context;
- wetenschappelijke studie van het Nederlands;
- culturele projecten.

Inmiddels is gestart met het formuleren van projectvoorstellen op basis van dit raamwerk. Uiteraard zal hierbij de complexe en specifieke taalsituatie op de diverse eilanden niet uit het oog worden verloren.

In nauw overleg met de Antillen en Aruba is besloten om te starten met projecten die in eerste instantie het onderwijs Nederlands in de regio ondersteunen. Te denken valt aan terreinen als de didactiek van het Nederlands als vreemde taal, leesbevordering en voorlichting over onderwijsvernieuwing. Ook mogelijkheden voor samenwerking op toegepast wetenschappelijk niveau worden nagegaan.

In het kader van de culturele samenwerking is het opzetten van een literair vertalingenbeleid genoemd waardoor het mogelijk wordt om op bescheiden schaal Papiamentstalige literatuur te vertalen naar het Nederlands en omgekeerd. Ook het colloquium 'Nederlands in de wereld' biedt een kader waarbinnen aandacht uitgaat naar het Nederlands als cultuuruiting (zie 2.2).

Regio Nord/Pas-de-Calais

Medio 1995 heeft het Nederlandse ministerie van Onderwijs een aantal activiteiten in de regio structureel overgedragen aan de Taalunie. De doelsubsidie voorziet in ondersteunende activiteiten voor het onderwijs Nederlands in het basis- en voortgezet onderwijs in de regio. Met de Talenacademie Nederland en de Stichting Nederlands Onderwijs in het Buitenland worden mogelijke samenwerkingsvormen bekeken. Met deze overheveling heeft het Taaluniebeleid een nieuwe impuls gekregen.

Inmiddels hebben in Rijsel twee ronde-tafelconferenties plaatsgevonden waaraan vertegenwoordigers van de Franse, Nederlandse en Vlaamse overheid en onderwijsorganisaties voor alle onderwijsniveaus hebben deelgenomen. Voortvloeiend uit dit initiatief zijn trilaterale werkgroepen onder coördinatie van de Taalunie ingesteld om voorstellen te formuleren voor een gezamenlijk beleid. De werkgroepen voor het basis- en voortgezet onderwijs hebben inmiddels al plannen ontwikkeld om het onderwijs Nederlands in de regio te versterken. Gedacht wordt aan het ontwikkelen van aangepast lesmateriaal en -documentatie, en cursussen voor nascholing voor zowel basis- als voortgezet onderwijs.

In 1995 is ook de officialisering van het Nederlands binnen het Franse onderwijssysteem weer een stap dichterbij gekomen. De Franse minister van Onderwijs heeft toegezegd het knelpunt rondom het ontbreken van een onderwijsbevoegdheid voor het Nederlands te zullen oplossen.

2.2 Culturele activiteiten (f 465.000/Bfr 8.533.000)

Algemeen

Het proces van Europese eenwording brengt een toenemende bewustwording van de eigen culturele identiteit met zich mee. De liberalisering van het grensoverschrijdend verkeer en de veeltaligheid van Europa versterken het besef dat het essentieel is dat de eigen taal en cultuur worden erkend. Ook Nederland en Vlaanderen accentueren in hun beleid een toenemende aandacht voor de verbreiding van hun taal en

cultuur in het buitenland.

Het is bij uitstek een taak van de Taalunie om de culturele uitstraling van het Nederlands en de Nederlandstalige cultuur te bevorderen. Via haar netwerk van universitaire neerlandici en door de Nederlands-Vlaamse promotie van de Nederlandstalige letteren levert de Taalunie hieraan een bijdrage.

Cultureel netwerk

Het uitgebreide netwerk van buitenlandse docentschappen biedt een permanente infrastructuur voor de bevordering van het Nederlands in het buitenland. Vooral omdat de aandacht voor de neerlandistiek vaak gepaard gaat met kennis en belangstelling voor de cultuur van Nederland en Vlaanderen, de taalgebonden cultuur in het bijzonder, ligt het in de rede om de docenten meer en vaker te betrekken bij de bredere verspreiding van de taalgebonden cultuur. Daarom zal met alle betrokkenen in en buiten het taalgebied worden nagegaan op welke wijze de docentschappen een meer naar buiten gerichte culturele functie kunnen vervullen.

Vooral docentschappen die cultuur als een prominent onderdeel in hun studieprogramma hebben opgenomen, bieden een goede basis om de cultuur van Nederland en Vlaanderen verder uit te dragen. Ook al omdat een zekere continuïteit in het aanbod aan Nederlandstalige cultuuruitingen ter plekke een belangrijke factor voor succes kan zijn, ligt het voor de hand om de aanwezige kennis en vaardigheden van die docentschappen optimaal te benutten.

De versterking van de culturele functie van de docentschappen zal het onderwerp zijn van de jaarlijkse Taalunie-conferentie. De samenhang tussen een cultureel netwerk in het buitenland en het bestaande netwerk van universitaire neerlandici zal tijdens de Algemene Conferentie verder worden uitgewerkt samen met de betrokkenen in en buiten het taalgebied. In eerste instantie zal worden gekeken naar de mogelijkheid en wenselijkheid om de universitaire zwaartepunten op te nemen in een cultureel netwerk. Er zullen criteria moeten worden geformuleerd om vast te stellen welke docentschappen bij uitstek mogelijkheden bieden om naast hun wetenschappelijke hoofdtaak ook een culturele functie te vervullen. Waar mogelijk en wenselijk wordt aansluiting gezocht bij de universitaire 'zwaartepunten' in het buitenland. (zie ook hoofdstuk 4)

Voor de duurzaamheid van culturele activiteiten is het bestaan van een relevante culturele infrastructuur van groot belang. Diplomatieke diensten, Nederlandse en Vlaamse culturele instituten, uitgeverijen die Nederlandstalige literatuur in hun fonds hebben en dergelijke behoren tot zo'n infrastructuur. Samenwerking tussen de docentschappen en die instellingen zal in ieder geval worden aangemoedigd. Op die manier komen de culturele activiteiten van de universiteiten niet op zich zelf te staan.

Docentschappen zullen waar mogelijk ook betrokken worden bij culturele manifestaties van Nederland en Vlaanderen in het buitenland. Het nieuwe Cultureel Verdrag Nederland-Vlaanderen biedt interessante perspectieven om de gewenste verbinding tussen docentschappen neerlandistiek en culturele instellingen te leggen. Dit Verdrag zal naar verwachting in 1996 in werking treden. De Taalunie streeft ernaar om de afstemming tussen de uitvoerders van beide verdragen zoveel mogelijk te richten op het vergroten van de uitstraling van de Nederlandstalige cultuuruitingen door elkaars netwerken optimaal te benutten.

De rol die de docentschappen bij het buitenlands cultuurbeleid kunnen spelen ligt vooral in de tekstuele en audiovisuele informatievoorziening over cultuur in Nederland en Vlaanderen, lezingen van literaire schrijvers, journalisten, wetenschappers en dergelijke, congressen, activiteiten rondom de uitgaven van nieuw Nederlands werk in vertaling en bij de opvoering van Nederlandstalig drama of voorstellingen van

Nederlandstalige films.

Bij de nieuwe invulling van haar buitenlandse beleid zal de Taalunie de subsidiecriteria voor literaire activiteiten herformuleren. Ad hoc-subsidies zullen uitsluitend nog worden verstrekt als zij bijdragen aan de prioriteiten in het culturele beleid.

Vertalingen

Op één punt wordt de relatie tussen de docentschappen neerlandistiek en het culturele beleid inmiddels al concreet uitgewerkt. Dat betreft de Nederlandstalige literatuur in vertaling. Literatuur in vertaling biedt immers een breed publiek de mogelijkheid om kennis te maken met de cultuur van een taalgebied.

De toenemende interesse voor de Nederlandstalige literatuur in het buitenland is daarom verheugend. Er verschijnt in de ons omringende landen veel werk in vertaling. De kwaliteit daarvan blijkt echter niet altijd voldoende. Voor alle taalgebieden geldt dat er te weinig gekwalificeerde literaire vertalers zijn op wie de buitenlandse uitgevers een beroep kunnen doen.

Een van de oorzaken is dat er maar weinig mogelijkheden zijn om een opleiding tot professioneel literair vertaler te volgen. Ook is er weinig gelegenheid voor buitenlandse vertalers om enige tijd in Nederland of Vlaanderen te verblijven en gebruik te maken van structurele voorzieningen om kennis en contacten te vernieuwen. De mogelijkheden voor verblijf in vertalershuizen en de bijbehorende voorzieningen zouden daarom moeten worden uitgebreid.

Tot deze vaststellingen is de Taalunie gekomen na overleg met vertegenwoordigers van de buitenlandse neerlandistiek, het Literair Productie- en Vertalingenfonds en de cultuurdepartementen in Nederland en Vlaanderen.

De Taalunie ziet het als haar taak om initiatieven te ontwikkelen die ertoe moeten leiden dat kan worden gestart met een aantal vertaalopleidingen. Met ingang van het studiejaar 1995-1996 zullen in de drie grote taalgebieden studieonderdelen literair vertalen worden toegevoegd aan een aantal universitaire opleidingsprogramma's neerlandistiek. In deze taalgebieden ligt immers het zwaartepunt van het vertaalbeleid.

Al in 1995 hebben de universiteit van Parijs en die van Berlijn met steun van de Taalunie een onderdeel literair vertalen in hun studieprogramma opgenomen. In 1996 volgen de universiteiten van Münster en Londen. Het gaat daarbij om een specialisatievak voor laatste-jaarsstudenten neerlandistiek of een post-universitaire cursus.

Daarnaast organiseert de Taalunie samen met de Katholieke Vlaamse Hogeschool in Antwerpen en de Vakgroep Vertaalwetenschap van de Universiteit van Amsterdam een zomercursus. Dit gebeurt in nauwe samenwerking met docenten en literaire vertalers uit het Franse, Engelse en Duitse taalgebied. Het programma is toegespitst op de specifieke aspecten van het literair vertalen en op actuele kennis van het literaire landschap en de literaire infrastructuur in het Nederlandse taalgebied. De cursus is in de eerste plaats bestemd voor jonge vertalers die zich willen bekwamen in de specifieke vaardigheid van het literair vertalen.

Voortzetting van deze activiteiten na 1996 is afhankelijk van de resultaten ervan. Daarbij speelt ook het literaire vertalingenbeleid van de Nederlandse en de Vlaamse overheid mee. Binnen de Taalunie zal dan ook overleg plaatsvinden tussen de beide overheden over de verdere invulling van dit beleid. Hierbij speelt de aangekondigde Cultuurnota 1997-2000 die door Nederland wordt voorbereid, een belangrijke rol.

Colloquium 'Nederlands in de wereld'

In 1991 en 1994 organiseerde de Vlaamse Raad het colloquium 'Nederlands in de wereld'. Beide colloquia richtten zich op deelnemers uit landen en gebieden waar het Nederlands een belangrijke rol speelt of dat in het recente verleden heeft gedaan. In 1994 is besloten dat dit initiatief zou worden overgenomen door de Taalunie.

In overleg met de Vlaamse Raad is gekozen voor een drie-jarenplan met een aantal deelbijeenkomsten ter plekke. Samen met de verdragspartners bekijkt de Taalunie in hoeverre inbedding van het colloquium in het nieuwe Nederlands-Vlaamse Cultureel Verdrag mogelijk is.

De verdere invulling van de jaarlijkse deelbijeenkomsten krijgt vorm in samenhang met het Taaluniebeleid buiten het Nederlandse taalgebied, en de wensen en behoeften van de deelnemende landen en gebieden. In 1996 zal de eerste deelbijeenkomst worden georganiseerd in Indonesië. In de periode tot 1998 kan een overkoepelend thema in de overige landen en gebieden worden behandeld.

2.3

2.3 Het Nederlands in de Europese organisaties

(f 150.000/Bfr 2.753.000)

De Algemene Conferentie van 1995 was gewijd aan de talenproblematiek in de Europese organisaties: 'Grenzen aan Veeltaligheid? Taalgebruik en bestuurlijke doeltreffendheid in de instellingen van de Europese Unie'. Een discussie vond plaats over de wijze waarop het taalverkeer in de instellingen van de Europese Unie beheersbaar kan worden gehouden. Zowel de financiële als de personele mogelijkheden kwamen tijdens de conferentie aan bod. Daarbij stond de principiële gelijkwaardigheid voorop van alle officiële talen van de Unie zoals vastgelegd in Verordening nr. 1 (EEG) van de Raad uit 1958.

De resultaten van de conferentie vormen de verdere basis van het beleid en de vervolgacties van de Taalunie. Er wordt een memorandum uitgewerkt over het taalgebruik en het talenregime in de Europese instellingen met het oog op een gezamenlijke standpuntbepaling van Nederland en Vlaanderen rond de positie van het Nederlands in de Europese Unie.

De contacten met instellingen en organisaties in andere landen van de Europese Unie die zich bezighouden met taalbeleid worden in 1996 voortgezet. De positie van de verschillende officiële talen kan immers het beste worden versterkt door samenwerking en coördinatie. Deze contacten moeten uitmonden in een internationale conferentie als vervolg op de conferentie van 1995. Deze vervolgconferentie zal het talenbeleid in Europa in een bredere context (onderwijs, cultuur, vertalingen) behandelen.

Het belang van het Nederlands in internationale onderhandelingen en in het economische verkeer verdient meer aandacht.

Verder blijft de Taalunie ijveren voor de verbetering van de positie van het Nederlands in de systemen voor automatisch vertalen die door de instellingen van de Europese Unie worden gebruikt (zie 3.1).

3 *Beleid binnen het Nederlandse taalgebied*

3.1 **Het taalsysteem**

(f 3.476.000/Bfr 63.779.000)

Algemeen

Op taalgebied gaat de aandacht sinds enkele jaren vooral uit naar het ontwikkelen van de basisbestanden voor de beschrijving van het Nederlands. Die basisbestanden zijn nodig voor de totstandkoming van kwalitatief goede toepassingen zoals woordenboeken, grammatica's, spraak- en taaltechnologische produkten.

In 1996 zal de Taalunie een samenhangend beleid voor infrastructurele voorzieningen ontwikkelen.

Na de voltooiing van het project Woordenboek der Nederlandsche Taal in 1998 zal het Instituut voor Nederlandse Lexicologie een strategische functie gaan vervullen voor het gehele taalbeleid. Het instituut is producent van grote-periodewoordenboeken en is vooral ook beheerder van de grootste en meest betrouwbare woordbestanden van het Nederlands. Samen met het instituut zal de Taalunie verder van gedachten wisselen over de precieze invulling van deze strategische positie. Deze gesprekken moeten uitmonden in een meerjarenplan voor het komende decennium.

Bij een aantal projecten zoals de nieuwe spellinglijst en het uitspraakwoordenboek is gebleken hoe weinig er bekend is over de ontwikkeling van de standaardtaal in Vlaanderen. Vrijwel iedereen is het er over eens dat de woordenschat die door Vlaamse taalgebruikers als standaardtaal wordt erkend, moet worden opgenomen en beschreven in woordenboeken en produkten zoals de Woordenlijst. Er is echter te weinig beschrijvend onderzoek om een betrouwbaar antwoord te kunnen geven op de vraag: welke woorden, welke uitdrukkingen, welke zinswendingen komen in aanmerking voor opname in algemene woordenboeken en andere taalprodukten?

De universiteiten van Gent en Antwerpen zullen onderzoek doen naar de kenmerken van het Nederlands in België. De Taalunie zal dit project ondersteunen en zorgen voor coördinatie en samenwerking met instituten en instanties als het Instituut voor Nederlandse Lexicologie en de Commissie lexicografische vertaalvoorzieningen. Het is van belang dat het onderzoek resulteert in de opbouw van een representatief corpus 'Vlaamse woordenschat' dat vervolgens kan worden opgenomen in de eerstvolgende editie van de Woordenlijst van de Nederlandse Taal. In tweede instantie moet het onderzoek resultaten opleveren voor andere taalkundige beschrijvingen zoals uitspraakwoordenboeken en de Algemene Nederlandse Spraakkunst.

Snelle veranderingen op het technologische en multimediale vlak roepen een aantal vragen op: wat is de betrokkenheid van de Taalunie bij de ontwikkeling van taalprodukten? Waar ligt de scheiding van taken en verantwoordelijkheden tussen de overheid en de vrije markt?

De Taalunie zal daarom een aantal criteria formuleren voor de beoordeling van projectvoorstellen voor produktontwikkeling. Voorzieningen die een aantoonbaar maatschappelijk of wetenschappelijk nut hebben, maar waarvoor de markt niet of onvoldoende functioneert, kunnen in principe in aanmerking komen voor steun. Daarbij is het uitgangspunt dat de benodigde bestanden in korte tijd tot stand komen, de produktie efficiënt verloopt en de best beschikbare technologie wordt gebruikt.

Spelling

Met de uitgave van de aangepaste Woordenlijst en de wettelijke implementatie van de nieuwe spellingsbesluiten wordt de eerste fase van het spellingbeleid van de Taalunie afgerond. In 1996 start de tweede fase ter voorbereiding van de eerste herziene editie van de lijst, zonder wijziging van de spellingregels. Deze editie zal ten vroegste tien jaar na de eerste editie verschijnen.

Het Instituut voor Nederlandse Lexicologie is als samensteller van de nieuwe woordenlijst gevraagd om te zorgen voor het actueel houden van de woordenlijst door toevoeging van nieuwe woordvormen en schrapping van in onbruik geraakte woordvormen. Als eerste prioriteit binnen dit vervolgproject geldt het samenstellen van een representatief corpus van de standaardtaal in Vlaanderen. Het instituut zal daarbij gebruik kunnen maken van de resultaten van het eerder genoemde onderzoek dat aan twee Vlaamse universiteiten wordt uitgevoerd

Spraakkunst

De tweede editie van de Algemene Nederlandse Spraakkunst (ANS) zal eind 1996 in de boekhandel liggen. De vaste redactie verricht de afrondende werkzaamheden. Een uitgebreide Nederlands-Vlaamse redactieraad begeleidt het project en staat tevens borg voor de wetenschappelijke betrouwbaarheid en de algemene bruikbaarheid van het eindprodukt. Het project wordt uitgevoerd in samenwerking met de Katholieke Universiteit Nijmegen, het P.J. Meertensinstituut van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen en de uitgever van de ANS, Wolters-Noordhoff. Na het verschijnen van de tweede editie zal de vaste redactie de commentaren inventariseren en verwerken.

Over het vervolgtraject na het verschijnen van de tweede editie van de ANS wordt nog nagedacht. Begin 1996 moet duidelijk zijn in welke vorm de opgebouwde expertise op het gebied van het ontwikkelen van een algemene grammatica van het Nederlands behouden moet blijven. Hoe deze taken worden ondergebracht zal in 1996 worden besloten.

Voorts zal worden nagegaan in hoeverre het wenselijk is om produkten afgeleid van de ANS te ontwikkelen zoals een elektronische ANS, een basisgrammatica, contrastieve grammatica's voor anderstaligen of een schoolgrammatica. Aan het ontwikkelen van een elektronische ANS is een aantal problemen verbonden die moeten worden opgelost voor tot ontwikkeling ervan kan worden overgegaan. Een eerste aandachtspunt hierbij is het veilig stellen van het auteursrecht. Voorts bemoeilijkt de beperkte grammaticakennis van de gemiddelde gebruiker het opzetten van gerichte zoekstructuren. Voor het ontwikkelen van de overige, afgeleide produkten moeten de behoeften van de doelgroep worden onderzocht en vervolgens worden vergeleken met het reeds bestaande materiaal.

Woordenboeken

In 1996 zal de Taalunie zich verder bezinnen op de uitgangspunten bij haar woordenboekenbeleid en de verschillende aspecten daarvan.

Nederland en Vlaanderen maken in gelijke mate gebruik van lexicogra-

fische voorzieningen gericht op het Nederlandse taalgebied. Daarom dient bij het ontwikkelen van deze voorzieningen te worden gestreefd naar:

- een gezamenlijke stimulans van overheidswege indien de markt hierin niet voorziet;
- een evenredige Nederlands-Vlaamse participatie van medewerkers/universiteiten in de projecten;
- een volwaardige Nederlands-Vlaamse representativiteit van het materiaal.

In samenhang hiermee wil de Taalunie expliciet aandacht schenken aan vragen uit het veld waaruit behoefte blijkt aan enerzijds een duidelijke beschrijving van de standaardtaal in Vlaanderen en anderzijds een grote, betrouwbare, taalkundig verrijkte, niet-commerciële databank.

Het Woordenboek der Nederlandsche taal (WNT), de grootste en meest complete lexicale beschrijving van het Nederlands, zal in 1998 voltooid zijn. De Taalunie blijft tot dan toe de totstandkoming van dit wetenschappelijk woordenboek financieren.

In nauw overleg met de betrokkenen zal een concreet voorstel worden uitgewerkt voor de toekomst van het Instituut voor Nederlandse Lexicologie na de voltooiing van het WNT. Daarbij wordt bekeken hoe de expertise van het instituut in de toekomst kan worden ingezet voor nieuwe projecten. Met name wordt gedacht aan de uitbouw van de bestaande taalbank. Speciale aandacht bij het verder ontwikkelen van deze databank gaat uit naar de representativiteit van het materiaal en de taaltechnologische expertise.

De ondersteuning van het Permanent Overleg Regionale Woordenboeken (REWO) wordt voortgezet. In dit overleg werken het Woordenboek van de Vlaamse dialecten, het Woordenboek van de Brabantse dialecten en het Woordenboek van Limburgse dialecten samen. De aandacht van het REWO blijft de komende jaren gericht op de ontwikkeling van een gemeenschappelijke methode voor de opvraging en beschrijving van de algemene dialectwoordenschat.

In de loop van 1996 zal een nieuw uitspraakwoordenboek van het Nederlands verschijnen. Dit boek is bedoeld voor een breed, tweeledig publiek bestaande uit moedertaalsprekers en anderstaligen die Nederlands leren. Het boek dat ongeveer 80.000 ingangen zal omvatten, is bedoeld als beschrijvend, niet normatief woordenboek. De fonetische weergave van het woord - gekozen is voor een variant van het I.P.A.-systeem - zal waar van toepassing twee varianten omvatten: het standaard-Nederlands zoals het in Nederland én zoals het in Vlaanderen wordt gesproken. Voor de beoordeling van deze laatste variant is een beroep gedaan op Vlaamse deskundigen. Voor de productie werd een machinaal systeem (grafeem-foneem omzetter) gekozen dat geschreven vormen omzet in een uitspraakvorm per woord, die daarna naar een correcte I.P.A.-representatie wordt omgezet. Het project kan mogelijk uitmonden in het opzetten van een uitspraakdatabank van het Nederlands. De Taalunie heeft financiële ondersteuning verleend aan de wetenschappelijke voorfase van het project. Bovendien heeft zij een coördinerende rol gespeeld bij de Nederlands-Vlaamse samenwerking.

De Commissie lexicografische vertaalvoorzieningen (CLVV), in 1993 ingesteld door de Nederlandse en Vlaamse ministers van Onderwijs, is sinds 1995 juridisch en financieel ondergebracht bij de Taalunie. De commissie bevordert het tot stand komen van vertaalvoorzieningen waaraan duidelijk behoefte bestaat maar waarin de markt niet voorziet. Voor de CLVV wordt 1996 een scharnierjaar: de commissie rondt de eerste termijn af en begint aan een volgende termijn. De CLVV kan daarmee terugkijken op een periode waarin de randvoorwaarden zijn gecreëerd voor een goed functionerend vertaalwoordenbeleid. Dit betekent dat vanaf 1996 nieuwe initiatieven zullen worden ontplooid. De

commissie zal zich onder meer bezighouden met vertaalvoorzieningen voor de kleinere talen binnen de Europese Unie. Voorts zal zij starten met het aanmaken van een referentiebestand voor het Nederlands. Een aantal gedeeltelijk door de CLVV gefinancierde woordenboekprojecten zal in 1996 worden afgerond. Het gaat om de woordenboeken Zweeds-Nederlands en Nederlands-Zweeds, Hongaars-Nederlands en Italiaans-Nederlands.

Terminologie

Samen met het Nederlands Normalisatie-instituut en het Belgisch Instituut voor Normalisatie blijft de Taalunie participeren in het Samenwerkingsverband Nederlandstalige Terminologie (SaNT). Het SaNT stelt zijn eigen meerjarenplannen op en legt die voor aan de deelnemende instanties. Het meerjarenplan voor 1994 - 1996 wordt in 1996 verder uitgevoerd.

Daarnaast zullen de deelnemende organisaties de nieuwe werkwijze van SaNT beoordelen waartoe besloten werd na een interne evaluatie. Toetssteen hiervoor wordt het nieuwe werkplan voor de periode 1997 - 1999, dat nauwer moet aansluiten bij de doelstellingen van SaNT en van de drie participerende organisaties.

In samenwerking met de Commissie lexicografische vertaalvoorzieningen is in 1995 een verkennend onderzoek naar overheidsterminologie uitgevoerd. Dit onderzoek moest een antwoord geven op vragen als: wat is overheidsterminologie? Is afstemming tussen Nederland en Vlaanderen mogelijk op het terrein van de overheidsterminologie? Zo ja, op welke wijze? Welk beleid kunnen de overheden in Nederland en Vlaanderen voeren? Welke rol kan de Taalunie hierin vervullen? Op basis van de conclusies en de aanbevelingen van dit onderzoek zal een beleid voor overheidsterminologie worden ontwikkeld in samenwerking met het SaNT. De uitvoering van het beleidsplan is voorzien vanaf 1997.

Taaltechnologie

In de moderne informatiemaatschappij nemen taal- en spraaktechnologie een steeds prominentere plaats in in het communicatie- en informatieverkeer. De Taalunie wil binnen haar mogelijkheden een bijdrage leveren om de positie van het Nederlands in deze ontwikkelingen veilig te stellen.

Het beleid op het gebied van taal- en spraaktechnologie is versnipperd over verschillende overheden (Europa, nationaal) en onvoldoende gecoördineerd tussen Nederland en Vlaanderen. Hoewel Nederlandse en Vlaamse ondernemingen mee aan de spits staan van de ontwikkelingen in Europa en de wereld, speelt de Nederlandse taal vrijwel geen rol in hun activiteiten. De oorzaken hiervoor zijn divers. Technologische toepassingen vergen onder andere de beschikbaarheid van een aantal essentiële infrastructurele voorzieningen zoals van elektronische woordenboeken en thesauri, spraak- en taalcorpora. Deze infrastructurele voorzieningen zijn voor het Nederlands in veel te beperkte mate ontwikkeld. In tegenstellingen tot grotere taalgebieden worden zij doorgaans niet door de industrie zelf ontwikkeld, omdat de investering te hoog is voor een relatief kleine markt van 20 miljoen mensen.

In 1996 zal een terreinverkennend onderzoek worden gedaan naar mogelijkheden en beperkingen voor het Nederlands in deze nieuwe ontwikkelingen. In het onderzoek zal ook het digitaliseren van Nederlandstalige literatuur worden meegenomen. Het onderzoek moet een antwoord geven op de vraag welke basisvoorzieningen voor het Nederlandse taalgebied ontwikkeld moeten worden om in technologische toepassingen een rol te kunnen spelen en wat daarbij de eventuele

taak van de overheden moet zijn. Dit onderzoek zal de basis vormen voor het beleid in de komende jaren.

Intussen werkt de Taalunie nauw samen met het ministerie van Onderwijs in Nederland en het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap aan de versterking van het Nederlands in bestaande systemen voor automatisch vertalen. De bedoeling is om de positie van het Nederlands te verbeteren in die vertaalsystemen die de instellingen van de Europese Unie gebruiken. In 1995 zijn hierover onderhandelingen gevoerd met de Europese Commissie en is besloten om via een 'call for tenders' het Nederlands als brontaal te ontwikkelen met als doeltalen het Engels, Frans en Duits zodanig dat deze componenten in een geïntegreerd vertaalsysteem van de Europese Unie zijn te gebruiken. Dit geïntegreerde vertaalsysteem bevat in de eerste plaats SYSTRAN, het systeem waarvoor de Europese Commissie een exclusieve licentie heeft, maar ook andere mogelijke systemen zoals Metall. In 1996 start de uitvoering van dit project.

Uiteraard zal de Taalunie de ontwikkelingen op het terrein van taaltechnologie binnen en buiten het taalgebied volgen, en nuttige elementen integreren in het eigen beleid of signaleren bij andere instanties. Voorts blijft de Taalunie aandacht besteden aan de technologische component van haar eigen taalbeleid. Dat geldt bijvoorbeeld voor de projecten woordenlijst, uitspraakwoordenboek en de Taaladviesdatabank.

Taalzorg

Het tot nu toe gevoerde taalzorgbeleid wordt geëvalueerd en waar nodig bijgesteld. In 1993 werden twee vaste commissies voor taalzorg ingesteld voor een periode van drie jaar: het Taaladviesoverleg en de Taaladviescommissie. Deze periode is eind 1995 afgelopen. Aan beide instanties is gevraagd zichzelf te evalueren en te adviseren over de gewenste infrastructuur voor een eigentijds taalzorgbeleid van de Taalunie.

Dat overleg en coördinatie tussen verstrekkers van taaladviezen en producenten van taalnormen noodzakelijk zijn, kan na de ervaring van de afgelopen jaren nu al worden gesteld. Ook is inmiddels gebleken dat het voor de Taalunie belangrijk is om te kunnen beschikken over een onafhankelijk college van taaldeskundigen dat in staat is de inhoudelijke kwaliteit en betrouwbaarheid te bewaken van die taalproducten waaraan de Taalunie haar naam verbindt. Behalve de woordenlijst geldt dit ook voor de Algemene Nederlandse Spraakkunst en voor het uitspraakwoordenboek.

Over vorm en voorwaarden van voorzetting van beide instanties wordt mede op basis van hun evaluatie-rapporten in het voorjaar 1996 beslist.

De Taaladviesdatabank kan grote groepen taalgebruikers helpen bij het oplossen van schrijf- en taalproblemen. Het programma is gebruikersvriendelijk opgezet als zogenaamde 'hypertext': de gebruiker kan snel de gewenste informatie opsporen, en via een gegeven onderwerp snel en efficiënt in contact komen met vergelijkbare of aangrenzende onderwerpen. In 1994 en 1995 vond de eerste, pre-commerciële ontwikkelingsfase plaats. Deze fase van 'prototyping' werd uitsluitend door de Taalunie gefinancierd en had tot doel om na te gaan of het gevolgde traject haalbaar was. Nu deze fase tot het gewenste resultaat heeft geleid, wordt vanaf 1996 de tweede fase aangepakt, de ontwikkeling van een daadwerkelijk marktproduct. In deze fase zal worden samengewerkt met één of bij voorkeur meer marktpartijen.

De projectsubsidies voor het Genootschap Onze Taal en voor de Vereniging Algemeen Nederlands worden in 1996 gecontinueerd. Een apart bedrag blijft gereserveerd voor de taalcongressen die de beide genoemde verenigingen ieder jaar om beurt organiseren. In 1996 is het

de beurt aan de Vereniging Algemeen Nederlands. Met beide organisaties zal worden bekeken of bepaalde activiteiten beter kunnen worden gecoördineerd en afgestemd niet alleen op elkaar, maar ook op het Taaluniebeleid. Door meer afstemming zouden initiatieven meer effect kunnen sorteren. Tegelijk wordt nagegaan of ook andere organisaties die zich met taalzorg bezig houden, bij het gezamenlijk optreden kunnen worden betrokken. Te denken valt daarbij aan verenigingen die actief zijn op het gebied van taalgebruik in het professioneel verkeer en in het bedrijfsleven.

3.2 Cultuur

(f 410.000/ Bfr 7.523.000)

Algemeen

Het cultuurbeleid binnen het taalgebied wordt gevoerd door de cultuurdepartementen van Nederland en Vlaanderen. Dat geldt ook voor het beleid ten aanzien van letteren en andere taalgebonden cultuuruitingen: bibliotheekbeleid, de diverse subsidiestelsels, leesbevordering, de leengeldregeling en auteursrechtelijke kwesties. De activiteiten van de Taalunie zijn dan ook aanvullend op die van de departementen in Noord en Zuid. Zij richten zich vooral op

- het stimuleren van een boek- en leescultuur waarin Nederlanders en Vlamingen de literatuur beleven als hun gemeenschappelijke Nederlandstalige cultuurbezit;
- het coördineren, waar nodig en gewenst, van activiteiten die in beide delen van het taalgebied afzonderlijk worden ondernomen op het terrein van taalgebonden cultuuruitingen.

Aan activiteiten en publikaties die speciaal op de bevordering van de Nederlands-Vlaamse samenwerking zijn gericht, wordt incidenteel financiële ondersteuning verleend wanneer zij aansluiten bij de prioriteiten in het Taaluniebeleid. Over het algemeen echter geldt dat literaire subsidieverlening geschiedt door de cultuurdepartementen of de speciaal daarvoor ingestelde Fondsen.

Leesbevordering

Ook op het terrein van leesbevordering vervult de Taalunie vooral een coördinerende taak. In Nederland is de Stichting Lezen de belangrijkste centrale instantie, in Vlaanderen het Steunpunt Lezen. Aan beide instanties is gevraagd bij nieuwe projecten de mogelijkheid van samenwerking met partners uit het andere deel van het taalgebied na te gaan. De Taalunie is bereid daarbij een ondersteunende rol te spelen. Daarbij dient wel te worden bedacht dat activiteiten ter bevordering van het lezen meestal plaatselijk worden opgezet, in samenwerking met scholen, bibliotheken, boekhandels en plaatselijke omroepen. Nederlands-Vlaamse samenwerking is doorgaans alleen zinvol bij projecten van bovenlokaal belang. Daarbij moet worden gedacht aan projecten als

- de 'Nationale Voorleesdag' georganiseerd door de Stichting Lezen, de Stichting Collectieve Propaganda van het Nederlandse Boek en het Nederlands Bibliotheek en Lektuur Centrum;
- 'Bulkboek's Dag voor de Literatuur' voor scholieren van het voortgezet onderwijs;
- 'Bulkboek's Dag voor het Literatuuronderwijs' voor leraren Nederlands en bibliothecarissen;
- kinderjury's in Nederland en Vlaanderen;
- de 'Jeugdboekenweek Vlaanderen';
- de 'Kinderboekenweek Nederland'.

Er is nog weinig bekend over de mogelijkheden om het leesgedrag in

het algemeen en van specifieke groepen in het bijzonder effectief te stimuleren. Daarom is het van belang dat het bestaande onderzoeksmateriaal in elk geval in het hele taalgebied bekend en toegankelijk is. Een Nederlands-Vlaamse studiegroep werkt daarom een voorstel uit dat een gezamenlijk systeem van registratie en ontsluiting mogelijk moet maken.

Afstemming van beleid

Ten behoeve van de structurele Nederlands-Vlaamse samenwerking op het terrein van boek- en leescultuur functioneren onder de koepel van de Taalunie als belangrijkste platforms het Overleg Nederlandstalige Uitgeverij en Boekhandel (ONUB) en het Samenwerkingsverband Bibliotheek en Documentatie (SaBiDo). Het ONUB heeft zich in de afgelopen jaren ontwikkeld tot een door de Nederlandse en de Vlaamse boekenbranche als representatief ervaren platform. De samenwerking richt zich vooral op het bevorderen van de eenheid van de Nederlands-Vlaamse boekenmarkt. Het SaBiDo gaat na een zelfevaluatie in 1995 in een gedeeltelijk nieuwe samenstelling verder: het is thans samengesteld uit vertegenwoordigers van wetenschappelijke bibliotheken, openbare bibliotheken en de literaire museale sector. Uit het nieuwe werkplan blijkt dat het zich op een meer structurele manier dan in het verleden zal bezighouden met afstemming op het gebied van opslag en ontsluiting van Nederlandstalige bestanden. Daarnaast richt het SaBiDo zich de komende tijd op de gezamenlijke ondersteuning van de leesbevordering door de openbare bibliotheken. De Taalunie verleent aan beide platforms activiteitensubsidies op projectbasis.

De afstemming van regelgeving blijft een aandachtspunt. Belemmeringen bij grensoverschrijdend verkeer van Nederlandstalige cultuuruitingen dienen zo veel mogelijk te worden weggenomen. Ook het streven naar een grensoverschrijdende vaste boekenprijs blijft hoog op de agenda staan.

Nu ten gevolge van de Europese regelgeving de meeste subsidieregelingen openstaan voor Nederlandse en Vlaamse aanvragers, moet een onevenredige toeloop naar de gunstigste regeling worden voorkomen. De Taalunie vervult hierbij in de mate van het mogelijke een intermediaire rol.

Een belangrijk onderwerp van gezamenlijke aandacht wordt in 1996 de vraag of en hoe de overheden sturen kunnen optreden waar het gaat om het aanbod van Nederlandstalige culturele producten. De snelle opkomst van nieuwe elektronische informatiedragers maakt een gezamenlijke bezinning noodzakelijk op de bewaking en de versteviging van de positie van het Nederlands en de Nederlandstalige cultuur. Het toenemend vrije verkeer van informatie biedt nieuwe perspectieven voor de verspreiding daarvan. De verregaande commercialisering op dit terrein kan echter ook een bedreiging vormen voor de culturele diversiteit en voor de positie van de kleinere talen.

Toneelschrijfkunst/ drama

Ook hiervoor geldt dat het Taaluniebeleid uitsluitend aanvullend is op het beleid van de Nederlandse en de Vlaamse overheid. Er wordt ondersteuning geboden voor een aantal activiteiten die bijdragen aan het besef dat Nederland en Vlaanderen één taalgebied vormen. In 1996 gaat het daarbij om:

- de publikatie van een Theatergeschiedenis der Nederlanden;
- de promotie van het Nederlandstalige toneel door de samenwerkende theaterinstituten in Nederland en Vlaanderen;
- de totstandkoming van een serie hoorspelen, geschreven door gerenommeerde auteurs uit Nederland en Vlaanderen; deze hoorspelen worden tegelijkertijd door de NOS en de BRTN uitgezonden.

Met ingang van 1996 wordt de Nederlands-Vlaamse Toneelschrijfprijs uitgereikt onder auspiciën van de Taalunie.

3.3 **Onderwijs** (f 235.000/ Bfr 4.313.000)

Algemeen

De Taalunie en het onderwijsveld zijn gedurende de laatste jaren dicht bij elkaar gekomen. Steeds meer organisaties, instellingen, verenigingen en individuele medewerkers die zich binnen het taalgebied op het terrein van onderwijs Nederlands bewegen, vinden de weg naar de Taalunie. Met de beperkte capaciteit en middelen die ter beschikking staan, betekent dit wel dat de Taalunie prioriteiten moet stellen binnen haar onderwijsbeleid. Hiervoor zal zij een beroep doen op het Platform Onderwijs Nederlands. Met het platform wordt nagedacht over nieuwe beleidslijnen en over vormen van samenwerking met partners in het veld. In 1996 wil de Taalunie in ieder geval aandacht besteden aan het Nederlands in het onderwijs als vak en als instructietaal. Steeds duidelijker wordt immers dat beide aspecten van groot belang zijn voor de schoolresultaten van jongeren in Nederland en Vlaanderen.

Platform Onderwijs Nederlands

In het Platform Onderwijs Nederlands dat vorig jaar van start is gegaan, komen Nederlandse en Vlaamse deskundigen van de verschillende wertereinen bij elkaar. Het platform zal een bijdrage leveren aan de bevordering van de kwaliteit en de ontwikkeling van het onderwijs Nederlands in het basis- en voortgezet onderwijs. In het platform melden de leden, ieder vanuit de eigen invalshoek, waaraan wordt gewerkt, wat de inzichten zijn en wat de plannen zijn voor de toekomst. Dit uitwisselen van ervaringen biedt kansen tot 'leren van elkaar' en tot het afstemmen, coördineren en gezamenlijk initiëren van activiteiten en projecten.

Het platform is in eerste instantie ingesteld voor een periode van drie jaar. Medio 1998 wordt een besluit genomen over een nieuwe termijn.

Onderwerpen die in 1996 in aanmerking komen om door het platform te worden opgepakt, zijn:

- Opzet databank van expertise-centra: bij zeer veel instellingen en organisaties in Nederland en Vlaanderen zijn vanuit verschillende achtergronden en invalshoeken mensen actief op het terrein van onderwijs Nederlands. Het platform kan een databank gaan opzetten en bijhouden waarin de namen van deze organisaties en de projecten die daar worden uitgevoerd, overzichtelijk en toegankelijk zijn opgeslagen. Met dit instrument kan het platform personen en organisaties die elkaar van dienst kunnen zijn bij elkaar brengen;
- Tevens zal het platform zich buigen over de vraag of het mogelijk is bestanden aan te leggen en te onderhouden van leraren Nederlands. De bereikbaarheid van deze groep wordt hierdoor vergroot;
- Debat instructietalen: met name in Nederland is er een voorzichtige opmars van tweetalige scholen voor voortgezet onderwijs. Vanuit het oogpunt van internationalisering wordt op deze scholen een deel van het curriculum in een vreemde taal, meestal Engels, aangeboden. Het platform zal een gestructureerd debat aangaan over instructietalen in het voortgezet onderwijs en gegevens (laten) verzamelen waarmee visies onderbouwd en argumenten gewogen kunnen worden;
- Debat Nederlands als eerste, als tweede en als vreemde taal: vanuit het platform kan verder vorm worden gegeven aan het debat over Nederlands als moedertaal, Nederlands als tweede taal en Nederlands als vreemde taal. Is het mogelijk te komen tot één didac-

tiek voor het onderwijs Nederlands aan alle leerlingen, of vereisen zij verschillende aanpakken? Is het mogelijk op basis van wat we nu weten hierover een standpunt te formuleren, of ontbreekt er nog informatie en hoe kunnen we die aanvullen?;

- Voorstellen leesbevordering: binnen het taalgebied wordt hard gezocht naar mogelijkheden om ook binnen het onderwijs vorm te geven aan leesbevordering. Het platform wil meedenken over haalbare voorstellen voor activiteiten die binnen het onderwijs in Nederlands en Vlaanderen kunnen worden uitgevoerd met het doel het lezen te bevorderen; (Zie ook 3.2)
- Serie conferenties over taalmethoden: de kwaliteit van het taalonderwijs is in hoge mate afhankelijk van de kwaliteit van de taalmethode. Wie de kwaliteit van het taalonderwijs wil helpen bevorderen, doet er goed aan zich met de kwaliteit van methoden te bemoeien. Via een conferentie is het platform een georganiseerde discussie gestart over de inhoud en didactiek van methoden voor het taalonderwijs Nederlands. Voor 1996 staan opnieuw twee conferenties gepland. Successievelijk staan hierin verschillende onderdelen van het taalonderwijs centraal. Op basis van de resultaten van de conferenties zal het platform enkele standpunten innemen over hoe een 'goede' methode eruit zou moeten zien.

Niet alleen bij de Taalunie staat het taalonderwijs in de belangstelling. Als antwoord op de eerste evaluatie van het basisonderwijs heeft het ministerie van Onderwijs in Nederland ertoe besloten een impuls aan het taalonderwijs in de basisschool te geven. Hiertoe zal onder andere een expertise-centrum worden ingesteld. Het platform zal de ontwikkelingen op dit vlak nauwlettend volgen. Waar mogelijk zal ondersteuning worden aangeboden of kan tot een of andere vorm van samenwerking worden overgegaan.

Adviesgroep Certificering Nederlands

De resultaten van een equivaleringsonderzoek tussen het Staatsexamen Nederlands als tweede taal en het Certificaat Nederlands als Vreemde Taal zijn inmiddels beschikbaar. De Adviesgroep Certificering Nederlands zal deze resultaten vertalen in een beleidsnotitie. Op basis hiervan kan een besluit worden genomen over wederzijdse erkenning van diploma's en certificaten waarmee volwassen migranten of uitwisselingsstudenten hun beheersing van het Nederlands kunnen aantonen.

Afhankelijk van de ontwikkelingen in Vlaanderen op het gebied van certificaten voor Nederlands als tweede taal, zal worden bezien of het mogelijk en wenselijk is om ook dit stelsel met de overige stelsels te equivaleren.

Externe initiatieven

Naast het initiëren van eigen activiteiten ondersteunt de Taalunie ook initiatieven van anderen. Van groot belang zijn op dit gebied de Nederlands-Vlaamse netwerken waarin gelijksoortige onderwijsinstellingen en -verenigingen hun krachten bundelen. Samenwerking met deze netwerken betekent immers een groot bereik en een breed draagvlak voor activiteiten.

Eén zo'n netwerk waarmee een nauwe relatie bestaat, is de N.U.T. (Nederlandstalige Universitaire Talencentra). Een centraal thema voor de N.U.T. vormt de taal- en cultuurvorming van uitwisselingsstudenten. Samen met de N.U.T. organiseert de Taalunie in 1996 een werkconferentie voor vertegenwoordigers van de minst onderwezen vreemde talen in de Europese Unie. Doel van deze conferentie is om tot een gezamenlijk standpunt over taal- en cultuurvorming te komen en een raamplan te formuleren voor een beginnerscursus voor

uitwisselingsstudenten.

Een ander netwerk waarmee uitvoerige contacten worden onderhouden, is de Federatie Het Schoolvak Nederlands (HSN). Hierbij zijn de Nederlandse en Vlaamse verenigingen voor docenten Nederlands aangesloten. Waar mogelijk en voor zover passend binnen haar taakstelling draagt de Taalunie bij aan activiteiten en projecten van de Federatie. Voorbeelden hiervan zijn de docentengids en de jaarlijkse HSN-conferenties. Over en weer wordt ook dankbaar gebruik gemaakt van elkaars deskundigheid; de Taalunie en de Federatie winnen regelmatig bij elkaar advies in.

Sinds kort is de Taalunie ook betrokken bij een Nederlands-Vlaams inspectie-overleg dat een paar keer per jaar plaatsvindt. Inspecteurs voor het vak Nederlands in het voortgezet onderwijs komen dan bij elkaar en wisselen kennis en ervaringen uit.

4

Voorlichtingsbeleid

(f 368.000/Bfr 6.753.000)

Publiciteitsplan

Met ingang van 1996 zal een jaarlijks publiciteitsplan worden opgesteld als afgeleide van het jaarlijkse actieplan. Het plan geeft het eerder ontwikkelde voorlichtingsbeleid van de Taalunie een concrete invulling. Het publiciteitsplan moet tegemoetkomen aan de grote behoefte die is gebleken aan meer en betere informatie over de Taalunie-activiteiten. Het moet een antwoord geven op vragen als: waarom houdt de Taalunie zich hiermee bezig? Voor wie is het belangrijk? Hoe vergroten we de betrokkenheid van de doelgroep?

Voor het opstellen van het publiciteitsplan en het begeleiden bij de uitvoering ervan wordt een beroep gedaan op externe deskundigheid.

Voorlichtingsactiviteiten

De Algemene Conferentie van de Nederlandse Taal en Letteren kreeg in 1995 een andere invulling dan was voorzien: de positie van het Nederlands in de Europese Unie. De voorgenomen conferentie over de culturele uitstraling van het Nederlands buiten het taalgebied vindt nu met een jaar uitstel plaats in 1996. De conferentie moet uitmonden in concrete voorstellen om de culturele functie van docentschappen in te vullen en vorm te geven. De conferentie richt zich in de eerste plaats op beleidsmakers en docenten Nederlands in het buitenland. Over de inhoudelijke invulling van de conferentie kunt u meer lezen in hoofdstuk 2.2.

Ook in 1996 zal een persoon of een instelling die heeft bijgedragen tot het realiseren van de doelstellingen van de Taalunie worden geëerd met de Taaluniepenning. De driejaarlijkse Prijs der Nederlandse Letteren is uitgereikt in 1995. Voor 1996 is de gebruikelijke reservering opgenomen in de begroting.

Voorlichtingsactiviteiten ter ondersteuning van aparte projecten maken onderdeel uit van de activiteiten die elders in het actieplan zijn opgenomen.

Voorlichtingsmaterialen

Het kwartaalblad Taalschrift beleeft in 1996 zijn derde jaargang. De uitgave van de wekelijkse knipselkrant Taal en letteren onder redactionele verantwoordelijkheid van een commerciële uitgever wordt voortgezet. In de reeks Voorzetten komen vijf nieuwe titels uit.

Het actieplan en het jaarverslag zullen opnieuw in drukvorm verschijnen en breed worden verspreid. Verder zet de Taalunie het beleid voort om over haar activiteiten brochures te publiceren. Het meeste drukwerk komt tot stand in samenwerking met het Vlaamse departement van Onderwijs.

1996

Bijlage: Begroting 1996

Toelichting

Op de begroting voor 1996 doen zich weinig veranderingen voor ten opzichte van 1995. De begroting is als volgt ingedeeld:

Op pagina 25 (31) wordt een overzicht gegeven van de inkomsten en uitgaven. De verwachte uitgaven voor de reorganisatie worden apart vermeld, omdat zij uit de daarvoor opgebouwde reserves worden bekostigd.

Op pagina 26 (32) worden de inkomsten nader uitgesplitst en toegelicht. Daarbij worden de recente doelsubsidies apart aangegeven. Dit overzicht laat zien dat de stijging van de bijdragen van de ministeries uitsluitend toe te schrijven is aan enkele nieuwe doelsubsidies. Verder stijgen aan de inkomstenkant de 'overige inkomsten'.

Onder de post 'overhevelingen algemeen' valt een groot aantal oudere doelsubsidies, vaak van betrekkelijk kleine omvang: de financiering van de Prijs der Nederlandse Letteren, subsidies voor het Genootschap Onze Taal en de Vereniging Algemeen Nederlands, de Algemene Conferentie voor de Nederlandse Taal en Letteren, enzovoort. Deze werden aanvankelijk door de Nederlandse en Vlaamse departementen toegekend, en zijn na de oprichting van de Taalunie geleidelijk overgedragen.

Op pagina's 27 en 28 (33 en 34) wordt nader op de uitgaven ingegaan. Hoofdstuk 1 betreft de werkingskosten van de Taalunie zelf: de uitgaven voor het Comité van Ministers, de Interparlementaire Commissie, de Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren, en het Algemeen Secretariaat.

In de personeelskosten is in 1996 voor het eerst de verplichte afdracht aan de ontslagreserves opgenomen. Dit is de voornaamste oorzaak van de stijging ten opzichte van 1995. Verder zijn de normale periodieke verhogingen in dit bedrag verwerkt. Er is een kleine post opgenomen voor tijdelijke projectmedewerkers. Deze wordt volledig gedekt door de extra inkomsten. De pm-post is toegevoegd omdat, gezien de grote toename aan projecten, de financiële mogelijkheden voor het aantrekken van tijdelijke projectmedewerkers eigenlijk groter zou moeten zijn. De post 'langdurige vervangingen' is geschrapt. Bij de materiële kosten zijn de posten huisvestings- en bureaurokosten licht verhoogd in verband met de

verhuizing naar een pand waar de Taalunie hoofdbewoner zal zijn.

De Interparlementaire Commissie bepaalt zelf de hoogte en de aard van de vergoedingen voor haar leden, evenals het aantal griffiemedewerkers dat bij de vergaderingen aanwezig dient te zijn. Omdat de begroting elk jaar overschreden werd, is deze post voor 1996 verhoogd.

In de hoofdstukken 2 en 3 is het beleid respectievelijk buiten en binnen het Nederlandse taalgebied opgenomen. Bij de uitgaven buiten het Nederlandse taalgebied is de belangrijkste wijziging ten opzichte van 1995 de toeneming van de onderwijsuitgaven als gevolg van de extra doeluitkeringen voor het onderwijs Nederlands in de regio Nord/Pas-de-Calais en de neerlandistiek in Ankara. Bij de uitgaven binnen het taalgebied is een lichte verschuiving zichtbaar van uitgaven voor het taalsysteem zelf naar de posten 'cultuur' en 'onderwijs'.

In hoofdstuk 4 tenslotte is een aantal verschuivingen en een lichte stijging van de kosten voor voorlichting aangegeven. Met name het kwartaalblad Taalschrift in de nieuwe opzet en de uitgave van de knipselkrant Taal en letteren drukken zwaarder op de begroting. Het Vlaams departement van Onderwijs verzorgt doorgaans het drukwerk van het voorlichtingsmateriaal en is voor de Taalunie dus kostenbesparend.

Alle aangegeven verschuivingen worden apart toegelicht op de pagina's 29 en 30 (35 en 36). Daar wordt aangegeven welke posten stijgen als gevolg van indexering, welke als gevolg van nieuw beleid en welke posten worden verlaagd. Omdat de stijging van de inkomsten van de kant van de ministeries zich beperkt tot enkele nieuwe doeluitkeringen, worden de overige stijgingen volledig gecompenseerd door verschuivingen in de begroting en een verhoging van de eigen inkomsten. Daarbij wordt zoveel mogelijk kostenbesparing door 'efficiency-verhoging' nagestreefd.

Alleen de doeluitkering voor het Instituut voor Nederlandse Lexicografie wordt jaarlijks geïndexeerd volgens de normen van de Nederlandse rijksoverheid, omdat deze vrijwel geheel uit salarislasten bestaat.

Begroting

(bedragen x f1.000)

Inkomsten reguliere begroting	1995	1996
Koninkrijk der Nederlanden		
Bijdragen	2.326	2.326
Doelsubsidies	4.779	5.081
Vlaamse Gemeenschap		
Bijdragen	1.163	1.163
Doelsubsidies	1.945	2.046
Royalties	pm	pm
Sponsoring	pm	pm
Ontvangsten uitgaven CLVV	2.167	2.167
Ontvangsten derden CLVV	1.950	1.950
Overhead CLVV	11	14
Overige inkomsten	100	250
Totaal inkomsten reguliere begroting	14.441	14.997

Uitgaven reguliere begroting

Organen	1.783	1.900
Beleid buiten het Nederlandse taalgebied	4.074	4.491
Beleid binnen het Nederlandse taalgebied	4.145	4.121
Voorlichtingsbeleid	322	368
Uitgaven ontvangsten CLVV	2.167	2.167
Uitgaven derden CLVV	1.950	1.950
Totaal uitgaven reguliere begroting	14.441	14.997

Uitgaven reorganisatie

Reorganisatie	425	340
Totaal uitgaven reorganisatie	425	340

INKOMSTEN			1995		1996	
	Nederland	Vlaanderen	Totaal	Nederland	Vlaanderen	Totaal
Bijdragen	2.326	1.163	3.489	2.326	1.163	3.489
Doelsubsidies						
1994	3.889	1.796	5.685	-	-	-
1995	729	68	797	4.670	1.963	6.633
1996	-	-	-	247	-	247
Bijdragen personele middelen	161	81	242	164	83	247
Royalties	-	-	pm	-	-	pm
Sponsoring	-	-	pm	-	-	pm
Ontvangsten uitgaven CLVV	-	-	2.167	-	-	2.167
Ontvangsten derden CLVV	1.500	450	1.950	1.500	450	1.950
Overhead CLVV	-	-	11	-	-	14
Overige inkomsten	-	-	100	-	-	250
TOTAAL INKOMSTEN			14.441			14.997

Toelichting doelsubsidies Nederland 1996

Doelsubsidies 1995		
Overhevelingen algemeen		1.269
Woordenboek der Nederlandsche Taal		1.938
Neerlandistiek in Midden- en Oost-Europa		225
Neerlandistiek in Zuid-Afrika		284
Neerlandistiek in Indonesië		570
Erasmus Taalcentrum Jakarta		70
Zomercursus		264
Docentencursus Amsterdam		50
	<i>subtotaal</i>	4.670
Doelsubsidies 1996		
Regio Nord/Pas-de-Calais		235
Turkije/Ankara		12
	<i>subtotaal</i>	247
Bijdragen personele middelen		164
CLVV		1.500
Totaal doelsubsidies Nederland 1996		6.581

Toelichting doelsubsidies Vlaanderen 1996

Doelsubsidies 1995		
Overhevelingen algemeen		852
Woordenboek der Nederlandsche Taal		969
Neerlandistiek in Zuid-Afrika		142
	<i>subtotaal</i>	1.963
Bijdragen personele middelen		83
CLVV		450
Totaal doelsubsidies Vlaanderen 1996		2.496

UITGAVEN	1995	1996
1 Organen		
1.1 Algemeen Secretariaat		
Personeelskosten		
salarissen en sociale lasten	1.115	1.270
expatriatievergoedingen	99	46
tijdelijke projectmedewerkers	-	23 + pm.
uitzendkrachten	20	30
langdurige vervangingen	50	-
opleidings- en diverse personeelskosten	50	56
<i>subtotaal</i>	<i>1.334</i>	<i>1.425</i>
Materiële kosten		
huisvesting en onderhoud	86	96
algemene bureaunkosten	140	160
inventaris	55*	35
bibliotheek	15*	17
dienstreizen	10	15
vergaderkosten	5	5
externe advisering (accountant)	40	35
representatiekosten	10	5
algemene bedrijfskosten CLVV	11	14
financiële kosten	10	10
<i>subtotaal</i>	<i>382</i>	<i>340</i>
Totaal Algemeen Secretariaat	1.716	1.765
1.2 Comité van Ministers en Vorbereidend Overleg	6	6
1.3 Interparlementaire Commissie	35	50
1.4 Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren	26	27
Totaal organen	1.783	1.900
2 Beleid buiten het Nederlandse taalgebied		
2.1 Onderwijs	3.509	3.876
2.2 Culturele activiteiten	415	465
2.3 Het Nederlands in de Europese organisaties	150	150
Totaal beleid buiten het Nederlandse taalgebied	4.074	4.491

* aangepast voor vergelijkingsdoeleinden

3 Beleid binnen het Nederlandse taalgebied	1995	1996
3.1 Het taalsysteem	3.576	3.476
spelling	40	40
spraakkunst	165	105
woordenboeken	2.952	2.977
terminologie	85	70
taaltechnologie	100	100
taalzorg	234	184
3.2 Cultuur	389	410
leesbevordering	83	90
afstemming van beleid	176	205
toneelschrijfkunst/drama	130	115
3.3 Onderwijs	180	235
Platform Onderwijs Nederlands	55	75
Adviesgroep Certificering Nederlands	45	80
externe initiatieven	80	80
Totaal beleid binnen het Nederlandse taalgebied	4.145	4.121

4 Voorlichtingsbeleid

4.1 Publiciteitsplan	110	50
4.2 Voorlichtingsactiviteiten	112	93
4.3 Voorlichtingsmaterialen	100	225
Totaal voorlichtingsbeleid	322	368

Commissie lexicografische vertaalvoorzieningen

	1995	1996
Derden CLVV	1.950	1.950
Uitgaven CLVV	2.167	2.167
Totaal CLVV	4.117	4.117

TOTAAL UITGAVEN	14.441	14.997
------------------------	---------------	---------------

Reorganisatie

Uitvoering sociaal plan

	1995	1996
Wachtgelden	133	136
Salarissen en sociale lastenboventalligen	275	187
Expatriatievergoeding	17	17
Totaal uitgaven reorganisatie	425	340

Vershil begroting 1995-1996

	Index	Verhoging	Nieuw	Vermindering	Totaal
INKOMSTEN					
Doelsubsidies					
1995	78	73			151
1996			247		247
Bijdragen personele middelen	5				5
Overhead CLVV		3			3
Overige inkomsten		150			150
TOTAAL INKOMSTEN	83	226	247	0	556

	Index	Verhoging	Nieuw	Vermindering	Totaal
UITGAVEN					
1 Organen					
1.1 Algemeen Secretariaat					
Personeelskosten					
salarissen en sociale lasten	31	124			155
expatriatievergoedingen				-53	-53
tijdelijke projectmedewerkers			23		23
uitzendkrachten		10			10
langdurige vervangingen				-50	-50
opleidings- en diverse personeelskosten		6			6
<i>sub-totaal</i>	<i>31</i>	<i>140</i>	<i>23</i>	<i>-103</i>	<i>91</i>
Materiële kosten					
huisvesting en onderhoud		10			10
algemene bureaunkosten		20			20
inventaris				-20	-20
bibliotheek		2			2
dienstreizen		5			5
externe advisering (accountant)				-5	-5
representatiekosten				-5	-5
algemene bedrijfskosten CLVV		3			3
<i>sub-totaal</i>	<i>0</i>	<i>40</i>	<i>0</i>	<i>-30</i>	<i>10</i>
Totaal Algemeen Secretariaat	31	180	23	-133	101

	Index	Verhoging	Nieuw	Vermindering	Totaal
1.3 Interparlementaire Commissie	0	15	0	0	15
1.4 Raad voor de Nederlandse Taal en letteren	0	1	0	0	1
Totaal Organen	31	196	23	-133	117
2 Beleid buiten het Nederlandse taalgebied					
2.1 Onderwijs	0	120	247	0	367
2.2 Culturele activiteiten	0	50	0	0	50
Totaal beleid buiten het Nederlandse taalgebied	0	170	247	0	417
3 Beleid binnen het Nederlandse taalgebied					
3.1 Het taalsysteem	78	0	0	-178	-100
spraakunst				-60	-60
woordenboeken	78			-53	25
terminologie				-15	-15
taalzorg				-50	-50
3.2 Cultuur	0	36	0	-15	21
leesbevordering		7			7
afstemming van beleid		29			29
toneelschrijfkunst/drama				-15	-15
3.3 Onderwijs	0	55	0	0	55
Platform Onderwijs Nederlands		20			20
Adviesgroep Certificering Nederlands		35			35
Totaal beleid binnen het Nederlandse taalgebied	78	91	0	-193	-24
4 Voorlichtingsbeleid					
4.1 Publiciteitsplan	0	0	0	-60	-60
4.2 Voorlichtingsactiviteiten	0	0	0	-19	-19
4.3 Voorlichtingsmaterialen	0	125	0	0	125
Totaal voorlichtingsbeleid	0	125	0	-79	46
TOTAAL UITGAVEN	109	582	270	-405	556

Begroting

(bedragen x Bfr 1.000)

Inkomsten reguliere begroting	1 9 9 5	1 9 9 6
Koninkrijk der Nederlanden		
Bijdragen	42.687	42.686
Doelsubsidies	87.704	93.230
Vlaamse Gemeenschap		
Bijdragen	21.343	21.343
Doelsubsidies	35.695	37.541
Royalties	pm	pm
Sponsoring	pm	pm
Ontvangsten uitgaven CLVV	39.769	39.769
Ontvangsten derden CLVV	35.786	35.786
Overhead CLVV	202	257
Overige inkomsten	1.835	4.587
Totaal inkomsten reguliere begroting	265.021	275.199

Uitgaven reguliere begroting

Organen	32.722	34.865
Beleid buiten het Nederlandse taalgebied	74.766	82.410
Beleid binnen het Nederlandse taalgebied	76.069	75.615
Voorlichtingsbeleid	5.909	6.754
Uitgaven ontvangsten CLVV	39.769	39.769
Uitgaven derden CLVV	35.786	35.786
Totaal uitgaven reguliere begroting	265.021	275.199

Uitgaven reorganisatie

Reorganisatie	7.805	6.238
Totaal uitgaven reorganisatie	7.805	6.238

INKOMSTEN			1995			1996
	Nederland	Vlaanderen	Totaal	Nederland	Vlaanderen	Totaal
Bijdragen	42.686	21.343	64.029	42.686	21.343	64.029
Doelsubsidies						
1994	71.383	32.948	104.331	-	-	-
1995	13.379	1.248	14.627	85.688	36.018	121.706
1996	-	-	-	4.532	-	4.532
Bijdragen personele middelen	2.955	1.487	4.442	3.010	1.523	4.533
Royalties	-	-	pm	-	-	pm
Sponsoring	-	-	pm	-	-	pm
Ontvangsten uitgaven CLVV	-	-	39.769	-	-	39.769
Ontvangsten derden CLVV	27.528	8.258	35.786	27.528	8.258	35.786
Overhead CLVV	-	-	202	-	-	257
Overige inkomsten	-	-	1.835	-	-	4.587
TOTAAL INKOMSTEN			265.021			275.199

Toelichting doelsubsidies Nederland 1996

Doelsubsidies 1995		
Overhevelingen algemeen		23.284
Woordenboek der Nederlandsche Taal		35.560
Neerlandistiek in Midden- en Oost-Europa		4.128
Neerlandistiek in Zuid-Afrika		5.211
Neerlandistiek in Indonesië		10.459
Erasmus Taalcentrum Jakarta		1.284
Zomercursus Breukelen		4.844
Docentencursus Amsterdam		918
	<i>subtotaal</i>	85.688
Doelsubsidies 1996		
Regio Nord/Pas-de-Calais		4.312
Turkije/Ankara		220
	<i>subtotaal</i>	4.532
Bijdragen personele middelen		3.010
CLVV		27.528
Totaal doelsubsidies Nederland 1996		120.758

Toelichting doelsubsidies Vlaanderen 1996

Doelsubsidies 1995		
Overhevelingen algemeen		15.633
Woordenboek der Nederlandsche Taal		17.780
Neerlandistiek in Zuid-Afrika		2.605
	<i>subtotaal</i>	36.018
Bijdragen personele middelen		1.523
CLVV		8.258
Totaal doelsubsidies Vlaanderen 1996		45.799

UITGAVEN	1995	1996
1 Organen		
1.1 Algemeen Secretariaat		
Personeelskosten		
salarissen en sociale lasten	20.462	23.303
expatriatievergoedingen	1.817	844
tijdelijke projectmedewerkers	-	422 + pm.
uitzendkrachten	367	550
langdurige vervangingen	918	-
opleidings- en diverse personeelskosten	918	1.028
<i>subtotaal</i>	<i>24.482</i>	<i>26.147</i>
Materiële kosten		
huisvesting en onderhoud	1.578	1.762
algemene bureaunkosten	2.569	2.936
inventaris	1.009*	642
bibliotheek	275*	312
dienstreizen	184	275
vergaderkosten	92	92
externe advisering (accountant)	734	642
representatiekosten	184	92
algemene bedrijfskosten CLVV	202	257
financiële kosten	184	184
<i>subtotaal</i>	<i>7.011</i>	<i>6.240</i>
Totaal Algemeen Secretariaat	31.493	32.387
1.2 Comité van Ministers en Vorbereidend Overleg	110	110
1.3 Interparlementaire Commissie	642	918
1.4 Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren	477	496
Totaal organen	32.722	34.865
2 Beleid buiten het Nederlandse taalgebied		
2.1 Onderwijs	64.398	71.124
2.2 Culturele activiteiten	7.615	8.533
2.3 Het Nederlands in de Europese organisaties	2.753	2.753
Totaal beleid buiten het Nederlandse taalgebied	74.766	82.410

* aangepast voor vergelijkingsdoeleinden

3 Beleid binnen het Nederlandse taalgebied

3.1 Het taalsysteem	65.626	63.779
spelling	734	734
spraakkunst	3.028	1.927
woordenboeken	54.175	54.623
terminologie	1.560	1.284
taaltechnologie	1.835	1.835
taalzorg	4.294	3.376
3.2 Cultuur	7.139	7.523
leesbevordering	1.523	1.652
afstemming van beleid	3.230	3.761
toneelschrijfkunst/drama	2.386	2.110
3.3 Onderwijs	3.303	4.313
Platform Onderwijs Nederlands	1.009	1.377
Adviesgroep Certificering Nederlands	826	1.468
externe initiatieven	1.468	1.468
Totaal beleid binnen het Nederlandse taalgebied	76.068	75.615

4 Voorlichtingsbeleid

4.1 Publiciteitsplan	2.018	918
4.2 Voorlichtingsactiviteiten	2.056	1.706
4.3 Voorlichtingsmaterialen	1.835	4.129
Totaal voorlichtingsbeleid	5.909	6.753

Commissie lexicografische vertaalvoorzieningen

	1995	1996
Derden CLVV	35.786	35.786
Uitgaven CLVV	39.769	39.769
Totaal CLVV	75.555	75.555

TOTAAL UITGAVEN **265.021** **275.199**

Reorganisatie Uitvoering sociaal plan

	1995	1996
Wachtgelden	2.443	2.495
Salarissen en sociale lastenboventalligen	5.043	3.431
Expatriatievergoeding	319	312
Totaal uitgaven reorganisatie	7.805	6.238

Verschil begroting 1995-1996

	Index	Verhoging	Nieuw	Vermindering	Totaal
INKOMSTEN					
Doelsubsidies					
1995	1.431	1.317			2.748
1996			4.532		4.532
Bijdragen personele middelen	91				91
Overhead CLVV		55			55
Overige inkomsten		2.752			2.752
TOTAAL INKOMSTEN	1.522	4.124	4.532	0	10.178

	Index	Verhoging	Nieuw	Vermindering	Totaal
UITGAVEN					
1 Organen					
1.1 Algemeen Secretariaat					
Personeelskosten					
salarissen en sociale lasten	569	2.272			2.841
expatriatievergoedingen				-973	-973
tijdelijke projectmedewerkers			422		422
uitzendkrachten		183			183
langdurige vervangingen				-918	-918
opleidings- en diverse personeelskosten		110			110
<i>sub-totaal</i>	<i>569</i>	<i>2.565</i>	<i>422</i>	<i>-1.891</i>	<i>1.665</i>
Materiële kosten					
huisvesting en onderhoud		184			184
algemene bureaunkosten		367			367
inventaris				-367	-367
bibliotheek		37			37
dienstreizen		91			91
externe advisering (accountant)				-92	-92
representatiekosten				-92	-92
algemene bedrijfskosten CLVV		55			55
<i>sub-totaal</i>	<i>0</i>	<i>734</i>	<i>0</i>	<i>-551</i>	<i>183</i>
Totaal Algemeen Secretariaat	569	3.299	422	-2.442	1.848

	Index	Verhoging	Nieuw	Vermindering	Totaal
1.3 Interparlementaire Commissie	0	276	0	0	276
1.4 Raad voor de Nederlandse Taal en letteren	0	19	0	0	19
Totaal Organen	569	3.594	422	-2.442	2.143
2 Beleid buiten het Nederlandse taalgebied					
2.1 Onderwijs	0	2.202	4.524	0	6.726
2.2 Culturele activiteiten	0	918	0	0	918
Totaal beleid buiten het Nederlandse taalgebied	0	3.120	4.524	0	7.644
3 Beleid binnen het Nederlandse taalgebied					
3.1 Het taalsysteem	1.431	0	0	-3.278	-1.847
spraakkunst				-1.101	-1.101
woordenboeken	1.431			-983	448
terminologie				-276	-276
taalzorg				-918	-918
3.2 Cultuur	0	660	0	-276	384
leesbevordering		129			129
afstemming van beleid		531			531
toneelschrijfkunst/drama				-276	-276
3.3 Onderwijs	0	1.010	0	0	1.010
Platform Onderwijs Nederlands		368			368
Adviesgroep Certificering Nederlands		642			642
Totaal beleid binnen het Nederlandse taalgebied	1.431	1.670	0	-3.554	-453
4 Voorlichtingsbeleid					
4.1 Publiciteitsplan	0	0	0	-1.100	-1.100
4.2 Voorlichtingsactiviteiten	0	0	0	-350	-350
4.3 Voorlichtingsmaterialen	0	2.294	0	0	2.294
Totaal voorlichtingsbeleid	0	2.249	0	-1.450	844
TOTAAL UITGAVEN	2.000	10.678	4.946	-7.446	10.178